

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De impedimento conditionis seruitutis. Quæstio 52.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

impedimentorum matrimonij, quantum ad ea, quæ
 sciuntur personas illegitimas, impedit matrimonium.
 Sed ideo de errore illorum non facit mentionem: quia
 illa impediunt matrimonium, siue cum errore sint,
 siue sine errore: ut si aliqua contrahat cum subdiaco-
 no, siue sciat, siue nesciat, non est matrimonium.*
 Et conditio seruitutis non impedit, si seruitus scia-
 tur: & ideo non est simile.

Grat. ib.
 9.2. c. 3.

lib. 5. c. 5.

Ad septimum dicendum, quod pecunia in contra-
 ctibus accipitur quasi mensura aliarum rerum, ut pa-
 tet in 7. Ethic.* & non quasi propter se quaesita: &
 ideo si non deur illa pecunia, quæ creditur, sed alia
 equalens, nihil obest contractui: sed si in re quaesita
 propter se esset error, impediretur contractus, sicut
 si aliquid venderetur asinus pro equo. Et similiter est
 in proposito.

Ad octauum dicendum, quod quantumcumque
 contrahitur cum ea, nisi de nouo consentire velit, non est
 matrimonium.

Ad nonum dicendum, quod si ante non consen-
 sit fratri eius, potest eum quem per errorem
 accepit, retinere: nec potest ad fratrem eius redire,
 neque si sit cognita carnaliter ab eo quæ accepit.
 Si autem consenserat in primū per verba de presenti,
 potest secundum habere primo viuentem, sed pos-
 set vel secundum relinquere, vel ad primum redire:
 ignorantia facti excusat peccatum, sicut & excu-
 sat post consummatum matrimonium, si a con-
 iugio viri sui fraudulenter cognosceretur: quia
 alterius non debet sibi præiudicare.

QVÆST. LII.

In impedimento conditionis, in quatuor articu-
 los diuisa.

¶ Et de impedimento conditionis.

¶ Circa quod quaeruntur quatuor.
 Primo, utrum conditio seruitutis matrimonium
 impediat?

Et a ¶ Secur-

- ¶ Secundo, vtrum seruus sine consensu domini possit matrimonium contrahere?
 ¶ Tertio, vtrum aliquis postquam vxoratus est, possit se seruum facere sine consensu vxoris?
 ¶ Quarto, vtrum filij debeant sequi conditionem patris vel matris?

ARTIC. I.

208 *Vtrum conditio seruitutis impediatur matrimonium?*

Tho. 4. d. 36. q. vni. ca. ar. 1. & seq.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod conditio seruitutis non impediatur matrimonium. Nihil enim impedit matrimonium, nisi quod habeat aliquam contrarietatem ad ipsum. Sed seruitus non habet aliquam contrarietatem ad matrimonium: aliter inter seruos non possent esse coniugia. Ergo seruitus non impedit matrimonium.

in Pastoralis p. 2. c. 6.

¶ 2 Præterea, illud quod est contra naturam, non potest impedire illud, quod est secundum naturam. Sed seruitus est contra naturam: quia sicut dicit Gregorius, Contra naturam est, hominē homini velle dominari: quod etiam patet ex hoc quod homini dictum est, præsit piscibus maris, &c. Non autem ut præsit homini. Ergo non potest impedire matrimonium, quod est naturale.

in Pastoralis p. 2. c. 6.

† *in digesto veteri lib. 1. tit. 1. leg. 4.*

¶ 3 Præterea, si impediatur, aut hoc est de iure naturali, aut de iure positiuo. Non de iure naturali, quia secundum ius naturale omnes homines sunt æquales; ut Gregorius * & Boetius dicunt. Et in principio Digestorum † dicitur, quod seruitus non est de iure naturali; positiuum etiam ius descendit à naturali. Tullius dicit. Ergo secundum nullum ius, seruitus impedire potest matrimonium.

¶ 4 Præterea, illud quod impedit matrimonium, æqualiter impedit, siue sciatur, siue ignoretur, ut patet de consanguinitate. Sed seruitus vnus cognoscitur ab altero, non impedit matrimonium. Ergo seruitus, quantum in se est, non habet quod impediatur matrimonium. Et ita non deberet poni per se matrimonij impedimentum ab alijs distinctum.

¶ 5 Præterea, Sicut contingit esse errorem circa
seruitutem, vt putetur liber qui seruus est: ita potest
esse error de libertate, vt putetur seruus qui est liber.
Sed libertas non ponitur matrimonij impedimen-
tum. Ergo nec seruitus deberet poni.

¶ 6 Præterea, Magis facit graue societatem matri-
monij, & plus impedit prolis bonum, morbus lepræ,
quam seruitus. Sed * lepra non ponitur impedimen-
tum matrimonij. Ergo nec seruitus debet poni.

*decret.
lib. 4. tit.
8. c. 2.
† in decr.
lib. 3. tit.
9. c. 2. c.
4.

SED contra est, quod Decr. † dicit de coniugio
mororum, quod error conditionis impedit contra-
ctum matrimonium, & dirimit contractum.

¶ Præterea, Matrimonium est de bonis per se ex-
pugnandis, in quantum habet honestatem. Sed serui-
tus est de per se fugiendis. Ergo matrimonium & ser-
uitus sunt contraria, & sic seruitus matrimonium
impedit.

RESPONDEO dicendū, quod in matrimonij con-
tractu obligatur vnus coniugum alteri ad debitū red-
dendum: & ideo, si ille qui se obligat, est impotens ad
reddendum, ignorantia huius impotentie in eo cui fit
obligatio, tollit contractum *. Sicut autem per impo-
tentiam coeundi efficitur aliquis impotens ad solu-
endum debitum, vt omnino non possit soluere: ita per
seruitutem, vt libere debitum reddere non possit. Et †
sicut impotentia coeundi ignorata impedit ma-
rimonium, non autem si sciatur; ita * conditio serui-
tus ignorata matrimonium impedit, non autem ser-
uitus scita.

Aug. lib.
32. cont.
Faust. c.
in lib. de
bono con-
iugali, c.
6. 10. 6.
* in dec.
lib. 4. tit.
15. c. 2.
† eodem
cap.

Ad primum ergo dicendum, quod seruitus contra-
ctus matrimonij, quantum ad actum, ad quem quis
matrimonium alteri obligatur, quem non potest
sine exequi: & quantum ad bonum prolis, quæ pe-
nitenti conditionis efficitur ex seruitute parentis. Sed
quilibet potest in eo quod sibi debetur, sponte
aliquid subire: ideo si alter coniu-
git alterius seruitutem, nihilominus tenet ma-
rimonium. Similiter etiam quia in matrimonio est

* vt dici-
tur in de-
cret. li. 4.
tit. 9. c. 4.

æqualis obligatio ex utraque parte ad debitum reddendum, non potest aliquis requirere maiorem obligationem ex parte alterius, quam ipse possit facere: & propter hoc etiam seruus, si conrabit cum ancilla, quam credit liberam; non propter hoc impeditur matrimonium. Et sic patet, quod seruitus non impedit matrimonium, nisi quando est ignorata ab alio coniuge, etsi ille sit liberæ conditionis: & ideo nihil prohibet inter seruos esse coniugia, vel etiam inter liberos & ancillam.

Ad secundum dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse contra naturam, quantum ad primam intentionem ipsius; quod non est contra naturam, quantum ad secundam eius intentionem: sicut omnis corruptio, & defectus, & senium, est contra naturam, ut dicitur in secundo de Cælo *: quia natura intendit esse & perfectionem. Nō tamen est contra naturam intentionem naturæ: quia ex quo natura non potest conservare esse in vno, conservat in altero, quod generatur ex corruptione alterius: & quando natura non potest perducere ad maiorem perfectionem, adducit ad minorem: sicut quando non potest facere masculinum, facit feminam; quæ est mas occasio, ut dicitur in 16. de Animalibus. Similiter etiam contra quod seruitus est contra primam intentionem naturæ, sed non est contra secundam: quia naturalis inclinatio ad hoc inclinatur, & hoc appetit natura, ut quilibet sit bonus. Sed ex quo aliquis peccat, natura etiam inclinatur, ut ex peccato pœnam reportet: & sic seruitus in pœnam peccati introducta est. Nec est contra naturam, hoc modo impediri: sic enim matrimonium impeditur per impotentiam coeundi †; quæ est contra naturam modo prædicto*.

† ut dicitur infra q. 58.
* in hac eadem solutione.

Ad tertium dicendum, quod ius naturale dicitur quod pœna sit pro culpa infligenda, & quod sit sine culpa puniri debeat: sed determinare pœnam secundum conditionem personæ & culpæ, est iuris prædicti.

seruitus quæ est quedam pena deter-
minata, est de iure positiuo, & à naturali proficisci-
tur, sicut determinatum ab indeterminato: & eodem
iure positiuo determinatè est factum, quod seruitus
ignorata matrimonium impediatur, ne aliquis, sine cul-
pa puniatur: est enim quedam pena vxoris, quod
tunc virum seruum, & è conuerso.

Ad quartum dicendum, quod aliqua impedimen-
ta sunt quæ faciunt matrimonium illicitum. Et quia
voluntas nostra non facit licitum aliquid esse vel illi-
citur, sed lex cui voluntas subdi debet: ideo igno-
rancia talis impedimenti quæ voluntarium tollit, vel
tollit, nihil facit ad hoc, quod matrimonium ten-
tetur vel non teneatur: & tale impedimentum est affini-
tas, vel votum, & cetera huiusmodi. Quædam autem
impedimenta sunt, quæ faciunt matrimonium ineffi-
cax ad solutionem debiti: & quia in voluntate nostra
non possunt, debitu nobis relaxare, ideo talia impedi-
menta si sint cognita, matrimonium non tollunt, sed
tollunt quando ignorantia voluntarium excludit: &
talia impedimenta sunt seruitus & impotentia co-
nata. Et quia etiam de se habent aliquam rationem
impedimenti, ideo ponuntur specialia impedimenta
per errorem. Non autem personæ variatio ponit
speciale impedimentum, præter errorem: quia
persona alia subintroducitur non habet rationem im-
pedimenti, nisi ex intentione contrahentis.

Ad quintum dicendum, quod libertas non impe-
dit matrimonij actum: vnde libertas ignorata non
impedit matrimonium.

Ad sextum dicendum, quod lepra non impedit ma-
rimonium quantum ad primum actum suum: quia le-
prosi debitu reddere possunt liberè, quamuis aliqua
pericula matrimonij inferant, quantum ad secun-
dum actum: & ideo non impedit matrimonium sicut

*vide lib.
4. det. tit.
8. c. 1.*

Vtrum seruus matrimonium contrahere possit sine consensu domini?

209

cap. 1. extra de conjugio servorum.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod seruus matrimonium contrahere non possit sine consensu domini, Nullus enim potest alicui dare quod est alterius, sine consensu ipsius. Sed seruus est res domini. Ergo non potest contrahendo matrimonium, dare potestatem corporis sui uxori, sine consensu domini.

¶ 2 Præterea, Seruus tenetur domino suo obedire. Sed dominus potest ei præcipere quod in matrimonium non consentiat. Ergo sine consensu eius non potest matrimonium contrahere.

¶ 3 Præterea, Post contractum matrimonium seruus tenetur reddere debitum uxori, ex præcepto legis diuini. Sed eo tempore quo vxor debitum peti potest dominus aliquod seruitium seruo imponere, quod facere non poterit, si carnali copula vacare velit. Ergo si sine consensu domini posset seruus contrahere matrimonium, priuaretur dominus seruum sibi debito sine culpa; quod esse non debet.

¶ 4 Præterea, Dominus potest vendere seruum suum in extraneas regiones, quo vxor sua non poterit eum sequi, vel propter infirmitatem corporis, vel propter periculum fidei imminens, puta si vendatur infidelibus; vel etiam domino uxoris non permittente, si sit ancilla. Et sic matrimonium dissoluetur, quod est inconueniens. Ergo non potest seruus sine consensu domini matrimonium contrahere.

¶ 5 Præterea, Favourabilior est obligatio quam homo diuinis obsequijs se mancipat, quam illa qua homo se uxori subiicit. Sed seruus sine consensu domini potest religionem intrare, vel ad ordines promoueri. Ergo multo magis potest sine eius consensu matrimonio iungi.

SED contra, Gal. 3. In Christo Iesu non est seruus neque liber. Ergo ad matrimonium contrahendum

Id. argu. etiam habet Grat. 29. q. 2. in princ. et in dec. Greg. lib. 4. tit. 9. c. 1.

dam in fide Christi Iesu, eadem est libertas liberis & seruis.

¶ Præterea, Seruitus est de iure positiuo. Sed matrimonium, est de iure naturali aut diuino. Cum ergo ius positiuum non præiudicet iuri naturali aut diuino, videtur quod seruus absque domini consensu matrimonium contrahere possit.

RESPONDEO dicendum, quod ius positiuum (vt dictum est) progreditur à iure naturali: & ideo seruitus quæ est de iure positiuo, non potest præiudicare his, quæ sunt de iure naturali. Sicut autem appetitus naturæ est ad operationem individui, ita est ad conseruationem speciei per generationem. Vnde sicut seruus non subditur domino, quin libere possit comedere & dormire, & alia huiusmodi facere, quæ ad necessitatem corporis pertinent, sine quibus natura conseruari non potest: ita non subditur ei quantum ad hoc, quod non possit libere matrimonium contrahere, etiam domino nesciente, aut contradicente.

Ad primum ergo dicendum, quod seruus est res domini, quantum ad ea quæ naturalibus superadduntur: sed quantum ad naturalia, omnes sunt pares: vnde in his quæ ad actus naturales pertinent, seruus potest alteri, inuito domino, sui corporis potestatem præ matrimonium præbere.

Ad secundum dicendum, quod seruus domino suo tenetur obedire in his, quæ dominus licite potest præcipere. Sicut autem licite nõ potest dominus præcipere seruo, quod non comedat vel dormiat: ita nec quod à matrimonio contrahendo abstinere. Interest enim ad legislatorem, qualiter quilibet sua vtatur: & ideo si dominus præcipiat seruo, quod non contrahat matrimonium, seruus non tenetur domino obedire.

Ad tertium dicendum, quod si seruus volente domino matrimonium contraxerit, tunc debet prætermittere seruitium domini imperantis, & reddere debitum vxori; quia per hoc quod dominus concessit,

vt

*art. prat.
ad 3. et in
eius arg.
Decr. l. b.
4. tit. 9.
c. 8.*

vt matrimonij seruus contraheret, intelligitur ei concessisse omnia quæ matrimonium requirit. Si autem matrimonium ignorante, vel contradicente domino est contractum, non tenetur reddere debitum: sed potius domino obedire, si vtrumque simul esse non possit. Sed tamen in his multa particularia considerari debent: sicut etiam in omnibus humanis actibus, scilicet periculum castitatis imminens vxori; & impedimentum, quod ex redditione debiti seruitio imperato generatur, & alijs huiusmodi: quibus omnibus rite pensatis, iudicari poterit, cui magis seruus obedire teneatur, domino, vel vxori.

Ad quartum dicendum, quodd in tali casu dicitur, quodd dominus cogendus est, ne seruum vendat, taliter quodd faciat onera matrimonij grauiora. Præcipue cum non desit facultas vbiicumque seruum suum vendendi iusto pretio.

Ad quintum dicendum, quodd per religionem vel ordinis suceptionem aliquis obligatur diuinis obsequijs, quantum ad totum tempus: sed vir tenetur debitum reddere vxori, non semper, sed congruis temporibus: & ideo non est simile. Et præterea ille qui intrat religionem, vel suscipit ordinem, obligatur ad aliqua opera, quæ sunt naturalibus superaddita, quibus dominus potestatem eius habet, & non in naturalibus, ad quæ obligat se per matrimonium: venditio possit continentiam vouere sine consensu domini.

ARTIC. III.

210 . Vtrum seruitus matrimonio possit superuenire?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quodd seruitus matrimonio non possit superuenire, vt se alteri in seruum vendat. Quia quodd in fraudem & præiudicium alterius factum est, ratum esse non debet. Sed vir qui se in seruum vendit, facit hoc quodd doque in fraudem matrimonij; & ad minus, in detrimentum vxoris. Ergo non debet valere talis venditio ad seruitutem inducendam.

¶ 2 Præterea, Duo fauorabilia præiudicant

non fauorabili. Sed matrimonium & libertas sunt fauorabilia, & repugnant seruituti, quæ non est fauorabilis in iure. Ergo seruitus talis in matrimonio debet penitus annullari.

¶ 3. Præterea, In matrimonio vir & vxor ad pariter iudicantur. Sed vxor non potest se in ancillam dare nolente marito. Ergo nec vir nolente vxore.

¶ 4. Præterea, Illud quod impedit rei generationem in naturalibus, destruit etiam rem generatam. Sed seruitus viri nesciente vxore, impedit matrimonij actum antequam fiat. Ergo si posset matrimonio interuenire, destrueret matrimonium; quod est inconueniens.

SED contra, Quilibet potest dare alteri quod suum est. Sed vir est sui iuris, cum sit liber. Ergo potest dare ius suum alteri.

¶ Præterea, Seruus potest nolente domino vxorem ducere, vt dictum est *. Ergo eadem ratione vir potest domino se subijcere, nolente vxore.

Art. præc.

RESPONDEO dicendum, quod vir subditur vxori in his quæ ad actum naturæ pertinet; in quibus sunt æquales, ad quæ seruitutis subiectio se non extendit; & ideo vir nolente vxore, potest se alteri in seruum dare. Non tamen ex hoc matrimonium dissoluitur: quia nullum impedimentum matrimonio interueniens, potest dissoluere ipsum: vt dictum.

q. 50. ar. unico, ad 7.

Ad primum ergo dicendum, quod fraus bene potest nocere ei qui fraudem fecit, sed non potest alteri præiudicium generare: & ideo si vir in fraudem vxorem se alteri det in seruum, ipse damnum reportat, inæstimabile bonum libertatis amittens: sed vxori nullum potest ex hoc præiudicium generari, quin teneatur reddere debitum petenti, & ad omnia quæ matrimonium requirit: non enim potest ab his retrahi iuramentum sui præcepto.

Ad secundum dicendum, quod quantum ad hoc quod.

quod seruitus matrimonio repugnat, matrimonium seruituti præiudicat: quia tunc seruus tenetur uxori debitum reddere, etiam nolente domino.

Ad tertium dicendum, quod quamuis in actu matrimoniali, & in his quæ ad naturam spectant, ad partem viri & uxoris iudicentur, ad quæ conditio seruitutis se non extendit: tamen quantum ad dispensationem domini, & ad alia huiusmodi superaddita, vir est capax uxoris, & debet corrigere eam; non autem è conuerso: & ideo uxor non potest se dare in ancillam nolente viro.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa procedit de rebus corruptibilibus, in quibus etiam multa impediunt generationem, quæ non sufficiunt ad destruendum rem generatam: sed in rebus perpetuis potest impedimentum præstari, ne res talis esse incipiat, non autem ut esse deficiat; sicut patet de anima rationali. Et similiter etiam est de matrimonio, quod est perpetuum vinculum præsentis vite manente.

ARTIC. IV.

Utrum filij debeant sequi conditionem patris?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod filij debeant sequi conditionem patris. Quia deo-
minatio fit à digniori. Sed pater in generatione est dignior, quam mater. Ergo, &c.

¶ 2 Præterea, Esse rei magis dependet à forma quam à materia. Sed in generatione pater dat formam, mater materiam: ut dicitur 16. de animalibus. Ergo magis debet sequi proles patrem, quam matrem.

¶ 3 Præterea, Illud præcipue debet aliquis sequi, cui magis assimilatur. Sed filius plus assimilatur patri quam matri, sicut & filia plus patri, quam matri. Ergo ad minus, filius plus debet sequi patrem, & filia matrem.

¶ 4 Præterea, In sacra Scriptura non comparatur genealogia per mulieres, sed per viros. Ergo proles magis sequitur patrem, quam matrem.

311
e. licet. de
coniug.
seruor. S.
1. insti. de
ingenuis
q. 1. ibi cō-
muniter
doctores.
lib. 2. de
animal.
c. 4. 10. 4.

SED contra, Si quis seminat in terra aliena, fructus sunt eius cuius est terra. Sed venter mulieris respectu seminis viri, est sicut terra, respectu sementis. Ergo, &c.

¶ Præterea, In alijs animalibus, quæ ex diuersis speciebus nascuntur, hoc videmus, quod partus magis sequitur matrem, quam pater. Vnde muli qui nascuntur ex equa & asino, magis assimilantur equabus, quam illi qui nascuntur ex asina & equo. Ergo similiter debet esse in hominibus.

RESPONDEO dicendum, quod secundum leges civiles, partus sequitur ventrem: & hoc rationabiliter; quia proles habet à patre complementum formæ, sed à matre substantiam corporis. Seruitus autem, corporalis conditio est, cum seruus sit quasi instrumentum domini in operando: & ideo proles in libertate & seruitute sequitur matrem: sed in his quæ pertinent ad dignitatem, secundum quod est ex forma, sequitur patrem, sicut in honoribus & municipijs, in hereditate, & alijs cuiusmodi: & huic etiam concordant Canones, & lex Moyfi, vt patet Exod. 21. In quibusdam tamen terris quæ iure civili non reguntur, partus sequitur deteriorem conditionem: vt si mater sit seruus, quamuis mater sit libera, erunt filij serui: non tamen si post peractum matrimonium pater se in seruum dedit nolente vxore, & similiter si mater conuersa. Si autem vterque sit seruilis conditionis, & pertineant ad diuersos dominos, tunc diuiduntur, si plures sint; vel si vnus tantum, vnus alteri reponsetur de pretio, & accipiet prolem natam in seruitutem: tamen non est credibile quod talis conuersio possit esse ita rationabilis, sicut illud quod philosophorum sapientum diuturno consilio determinatum est. Hoc etiam in naturalibus inuenitur, quod receptum est in recipiente per modum recipientis, & non per modum dantis: & ideo rationabile est quod semine receptum in muliere, ad conditionem ipsius tractetur.

Ad primum ergo dicendum, quòd quamvis pater sit dignius principium matris, tamen mater dat substantiam corporalem: ex parte cuius attenditur conditio seruitutis.

Ad secundum dicendum, quòd in his quæ ad rationem speciei pertinent, magis assimilatur filius patri, quàm matri: sed in materialibus conditionibus magis debet assimilari matri, quàm patri: quia res habet a forma, esse specificum; sed conditiones materiales à materia.

Ad tertium dicendum, quòd filius assimilatur patri ratione formæ, quam habet in sui complemento, sicut & pater: & ideo ratio non est ad propositum.

Ad quartum dicendum, quòd quia honor filij magis est ex patre, quàm ex matre, idèd in genealogiis in Scripturis, & secundum communem consuetudinem, magis nominantur filij à patre, quam à matre: tamen in his quæ ad seruitutem spectant, magis matrem sequuntur.

QVÆST. LIII.

De impedimento voti & ordinis, in quatuor articulis diuisa.

Dinde considerandum est de impedimento voti & ordinis.

¶ Circa quod quærentur quatuor.

¶ Primo, vtrum votum simplex matrimonium dirimat?

¶ Secundo, vtrum votum solemne?

¶ Tertio, vtrum ordo matrimonium impediat?

¶ Quarto, vtrum aliquis post matrimonium, sacrum ordinem suscipere possit?

ARTIC. I.

Vtrum per obligationem voti simplicis matrimonium contrahendum dirimi debeat?

Ad primam sic proceditur. Videtur, quòd per obligationem voti simplicis matrimonium contrahendum dirimi debeat. Fortius enim vinculum debetiori præiudicat, sed vinculum voti est fortius quam vinculum matrimonij.

312
Tho. 4. d.
38. q. 1.
ar. 3. q. 2
et. 3. ar. 1
sus. extra
qui cleri.
vel co-
nates.